

УДК 37.015.3:005.32:159.9.07-057.875

Ніна Михайлівна АТАМАНЧУК,

кандидат психологічних наук, доцент, доцент
кафедри загальної, вікової та практичної психології
Полтавського національного педагогічного
університету ім. В. Г. Короленка;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-8332-075X>

РОЗВИТОК У СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ

Охарактеризовано мотивацію навчання, виявлено специфіку мотивації навчання у студентському віці. Здійснено емпіричне дослідження мотивації навчання студентів педагогічного закладу вищої освіти. Виділено, що у студентів першого курсу педагогічного ЗВО домінуючими є зовнішні мотиви навчання, а у четвертокурсників внутрішні. Підкреслено, що результати дослідження дають підстави стверджувати про важливість педагогічного впливу на розвиток в студентів ЗВО мотивації до навчання, а значить і до майбутньої професійної діяльності.

Ключові слова: мотивація навчання, студент, заклад вищої освіти, внутрішні та зовнішні мотиви навчання.

Однією з проблем оптимізації навчальної діяльності студентів є низка питань, які пов'язані з мотивацією учіння. Це означає те, що в системі «навчальний» студент є не тільки об'єктом управління системи, але і суб'єктом діяльності.

Дослідження мотивації навчання не дозволяє чітко визначити, що ж спонукує молоду людину до навчальної діяльності. Вивчення поведінкових проявів студентів у процесі навчання у ЗВО дає тільки деякі загальні пояснення мотивації, але навіть вони дозволяють формувати позитивну мотивацію до успішного опанування знаннями, що стане запорукою успіхів у майбутній професійній діяльності.

Отже, це питання досить актуальне, повністю не досліджене, незважаючи на значну кількість наукових робіт, присвячених проблемі формування мотивації навчання у виші.

Саме тому метою нашого дослідження є вивчення особливостей мотиваційної сфери студентів першого та четвертого курсів, що сприятиме підвищенню ефективності їхньої навчально-професійної діяльності.

Поняття «мотивація» науковці пояснюють неоднозначно; його використовують у психології як систему чинників, які визначають поведінку і як процес, що стимулює і підтримує активність на певному рівні.

Звернувшись до психологічного словника, знаходимо таке пояснення: «Мотивація – система мотивів, яка визначає конкретні форми діяльності або поведінки людини. Всебічне розкриття причин, якими пояснюється та чи інша поведінка людини, її дії і вчинки, неодмінно передбачає аналіз тих психологічних моментів, якими вони визначаються, тобто сукупності мотивів, якими зумовлено конкретну поведінку» [1, с. 97].

Мотивація навчання складається із низки спонук, які постійно змінюються і вступають у нові відносини один із одним. Такими спонуками є потреба та сенс навчання для особистості, її мотиви, цілі, емоції, інтереси. У психологічній науці розроблено достатньо велику кількість класифікацій мотивів навчальної діяльності (Л. І. Божович, А. К. Маркова, П. М. Якобсон та ін.).

У навчальній та навчально-професійній діяльності важливе значення мають і зовнішні, і внутрішні мотиви. Мотивація навчально-професійної діяльності – це співвідношення цілей, яких студент прагне досягти, та внутрішньої активності його особистості. У навчанні мотивація виражається у прийнятті студентом цілей і завдань.

З метою з'ясування мотивів навчання студентів першого та четвертого курсів педагогічного ЗВО, нами було проведено опитування у формі анкетування (модифіковане нами). Питання анкети спрямовані на виявлення внутрішніх та зовнішніх мотивів навчальної діяльності (виділених у роботі О. Б. Вершинської). Так, внутрішніми мотивами навчальної діяльності є спонукання, в основі яких – задоволення від процесу й безпосередніх результатів навчально-пізнавальної діяльності (прагнення оволодівати новими знаннями та способами пізнавальної діяльності; прагнення до підвищення власної компетентності, ефективності та майстерності та ін.). Зовнішніми мотивами є спонукання, що не пов'язані з процесом і безпосередніми результатами навчальної діяльності студентів, але відіграють важливу стимулюючу роль (прагнення стати висококласним фахівцем; прагнення заслужити схвалення з боку викладачів, батьків та товаришів; орієнтація

на практичну цінність навчання, його важливе значення для майбутнього життя та ін.).

В дослідженні взяли участь 148 студентів I та IV курсу (74 студентів I курсу та 74 – IV курсу) Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Таким чином, згідно з результатами дослідження, ми виявили найбільш вагомі внутрішні мотиви навчання в студентів: загальний розвиток, вдосконалення (вищі в студентів I курсу); прагнення оволодіти знаннями для реалізації їх у професії (вищі в студентів I курсу); збагачення інтелекту (вищі в студентів IV курсу); отримання інформації (вищі в студентів IV курсу); отримання знань (вищі в студентів IV курсу); розуміння і засвоєння інформації на заняттях (вищі в студентів I курсу); вибір необхідних знань (вищі в студентів IV курсу); отримання задоволення від спілкування з викладачами (вищі в студентів IV курсу); задоволення від навчання (вищі в студентів IV курсу); потреба в навчанні (вищі в студентів IV курсу); стати компетентнішими за рахунок навчання (вищі в студентів IV курсу).

Серед зовнішніх мотивів навчання студентів ми виявили найбільш вагомі: подобається отримувати похвалу за переверження своїх попередніх досягнень (вищі в студентів I курсу); похвала за здібності і розум, успіхи в навчанні (вищі в студентів I курсу); працьовитість і працездатність (вищі в студентів IV курсу); конкуренція, думка про майбутню професію, диплом (вищі в студентів IV курсу); відповідальність (вищі в студентів IV курсу); совість, почуття обов'язку (вищі в студентів IV курсу); схвалення з боку батьків (друзів) та педагогів (вищі в студентів I курсу); стати успішним (вищі в студентів I курсу); зробити кар'єру (вищі в студентів IV курсу); створити сім'ю (вищі в студентів IV курсу).

Наші спостереження показали: студенти педагогічного закладу, в яких переважають внутрішні мотиви навчання, більше включені в навчальний процес. Вони активніші, більш вільні в плануванні своєї професійної освіти, самоосвіти. Однаково зацікавлені вивченням і загальноосвітніх, і вузькопрофесійних дисциплін. Студенти з переважанням зовнішньої мотивації навчання менше цікавляться навчальною діяльністю.

Отже, дослідження особливостей мотиваційної сфери навчання має важливе значення для прогнозування успішності освітньої

діяльності. Разом з тим, воно необхідне як для формування особистості, так і для підвищення ефективності діяльності в даній сфері.

Список бібліографічних посилань

1. Войтко В. І. Психологічний словник. Київ : Вища шк., 1982. 216 с.

Одержано 21.02.2018

Охарактеризовано мотивацию учебы, выявлена специфика мотивации учебы в студенческом возрасте. Осуществлено эмпирическое исследование мотивации учебы студентов педагогического заведения высшего образования. Выделено, что у студентов первого курса педагогического ЗВО доминирующими являются внешние мотивы учебы, а у четвертокурсников внутренние. Подчеркнуто, что результаты исследования дают основания утверждать о важности педагогического влияния на развитие у студентов ЗВО мотивации к учебе, а значит и к будущей профессиональной деятельности.

Ключевые слова: мотивация учебы, студент, заведение высшего образования, внутренние и внешние мотивы учебы.

УДК 159.96

Наталя Євгенівна АФАНАСЬЄВА,

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри психології діяльності в особливих умовах

Національного університету цивільного захисту України (м. Харків);

ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-3341-184>

ОСОБЛИВОСТІ ІНТЕРПРЕТАЦІЙ У ПСИХОЛОГІЧНОМУ КОНСУЛЬТУВАННІ ФАХІВЦІВ ЕКСТРЕМАЛЬНОГО ПРОФІЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ

Представлено теоретичний аналіз особливостей психологічного консультування фахівців екстремальних видів діяльності. Особливу увагу приділено використанню такої консультативної техніки, як інтерпретація. Виявлено, що для клієнтів даної категорії слід використовувати техніку інтерпретації специфічним чином, враховуючи ті параметри, які не мають значення при консультуванні інших категорій клієнтів.

Ключові слова: психологічне консультування, фахівці екстремального профілю, техніки психологічного консультування, техніка інтерпретації.